

Småglimt fra museet

Av Dag Mysen

Steinmuren på Folkenborg museum

Straks etter at Folkenborg var blitt kjøpt for å danne grunn for bygdas museum, sammen med Hagahuset som fulgte med, ble Guthustua gitt til museet og flyttet dit den står i dag. Og året etter, i 1937, ble steinmuren bygget som avgrensning mot fylkesveien som går gjennom museet.

Steinbruddet i Opsahlåsen på Mysen

Steinen som ble brukt til muren på Folkenborg, kom fra steinbruddet i Opsahlåsen. Dette bruddet ble brukt til å ta ut stein til grunnmuren for det nye rådhuset i Oslo. Ved siden av å være hus for administrasjon og politikk i hovedstaden, er det et praktbygg som er en gedigen attraksjon i seg

selv. Neste gang du kommer til Oslo rådhus kan du betrakte grunnmuren nøye og tenke over at dette er granitt fra Mysen. Steinen ble tatt ut av Anker Stenindustri.

Det ble tatt ut stein herfra allerede i 1914. Da ble en tidligere bru over

Spinnerifossen tatt av vårflommen. Eidsberg kommune tok da ut stein fra Opsahlås-bruddet og bygde den vel-fundamenterte steinbrua som står der den dag i dag, og det flotte oppbygde steinplatået ved siden av.

Etter at grunnmuren til Oslos rådhus var ferdigbygd, var det mye rest-stein igjen i bruddet på Mysen. En del av dette rest-opplaget ble skjenket til Folkenborg museum. Slora og sønner fra Hærland bygde da muren som ble en viktig del av museets identitet og estetiske uttrykk.

Muren er mye høyere enn den står frem som i dag. Årsaken er at grunnen på veisiden av muren er hevet betraktelig som følge av forbedret veistandard og legging av asfalt.

Bauten over formannskapsloven

Denne flotte granitt-bauten ble også tatt ut fra bruddet i Opsahlåsen. Den ble reist på Folkenborg museum som hundreårs-markering for formannskapsloven av 1837.

Reisningen av bauten var, etter utsagn fra Jørgen Dahl, den eneste offentlige markeringen i Norge av dette viktige hundreårs-jubileet for lokaldemokratiet vårt.

Avdukingen ble kringkastet på radio over hele Norge. Erling Mustorp satt i stua på Mustorp med bestefaren sin og hørte på begivenheten. De hadde krystall-apparat og hver sin høretelefon. Jørgen Dahl var med i denne sendingen.

Erling Mustorp forteller at bauta-steinen ble hogd og formet av faren til Karl Lindquist som i sin tid arbeidet på verkstedet til Mysen E-verk. Lindquist senior var svensk og en erfaren

steinhogger. Bokstavene på bauten er hogd ut av granitten. Dette er en langt mer krevende metode enn å hogge bokstaver inn i steinen. Karl fortalte at det kom ut en steinsplint som ødela en bokstav da inskripsjonen nesten var ferdig. Da måtte faren slette hele arbeidet og begynne på nytt for å få likt nivå på bokstavene. Unn deg en tur og se arbeidet. Teksten er forfattet av Johannes Raanaas, Eidsbergsangens far, og som var lærer på Mysen: «Velstyrt bygd er folkets trygd».

Stabburet på museet

Dette var Eidsberg-bygdas kornmagasin og fungerte som en marginal, men viktig matsikkerhet for befolkningen i nødsår. Det var sammenhengende nødsår under Napoleonskrigene fra 1808–1814. Det siste store nødsåret i Eidsberg var i 1816. Det ble også hungersnød i 1844

da det ble et forferdelig tørråte-angrep på potetavlingene.

I 1848 ble kornmagasinet omgjort til grunnkapital for stiftelsen Eidsberg Sparebank. Fra 1850 av hadde banken tilholdssted i Hagahuset på Folkenborg, som kommunen hadde kjøpt og flyttet dit.

Kornmagasinet sto ved Hærland kirke, på grunnen som senere ble brukt som tomt for den nye presteboligen, som ble bygget der da Revhaug gård opphørte å være prestegård rundt 1980. Boligen brant for få år siden og er nå bygget opp igjen som privatbolig.

I 1941 ble det gamle kornmagasinet kjøpt av Karl Hersleth og gitt til historielaget. Det ble da flyttet og oppført som stabbur for Narvestad-tunet på Folkenborg museum. Flyttingen ble utført av Georg Mustorp og Trygve Kopperud.

Bauten for Haakon Haakonson

Denne bauten ble reist av Eidsiva Ungdomslag 26. juni 1905, mens hele Norge var i begeistringsrus over de vellykkede frigjørings-forhandlingene med Sverige som nettopp var brakt i land, 7. juni.

Vi vet ikke hvor denne steinen er tatt ut, men tankene går mot bruddet på Mysen. I hvert fall vet vi at bauten i hovedsak ble bekostet av Anton H. Mysen.

Professor Halvdan Koht holdt talen under avdukingen. Han var datidens mest kjente historiker i Norge. Tretti år senere ble han utenriksminister i regjeringen Nygaardsvold.

Avdukingen av Haakon Haakonsons bauta på Folkenborg i 1905. Postkort utlånt av Jul Aage Krosby.

Haakon Haakonsons Bauta.

Den af Eidsiva Ungdomslag hos Johs. Grønseth, Kristiania, bestilte Bauta for Haakon Haakonson ankom til Mysen med sidste Tog Mandag. Bautaen er ca. $7\frac{1}{2}$ Meter høi. Den skal som bekjendt reises paa Haakon Haakonsons Fødested Folkenborg i Eidsberg.

Notis fra Øvre Smaalenenes Avis 21.06.1905.

4000 tilhørere!

26. juni 1905 var 4000 mennesker samlet på Folkenborg. De var kommet fra et stort distrikt, like til Oslo, Halden og Fredrikstad. Østre linje hadde stoppested på Folkenborg, og hadde satt opp ekstratog både fra Oslo og fra Sarpsborg for å make frakteoppdraget.

Dette var i en tid uten mikrofoner. Folketalere var avhengige av utmerket stemmebruk. Og alle hørte i den store folkemengden som sto tett i tett rundt taleren. Begivenheten ble behørig referert av landets aviser og ble en viktig nasjonal begivenhet. Koblingen mot middelalderens ruvende og sentrale norske konge ga et etterlengtet løft til nasjonal stolthet og selvrespekt.

I 1954 gjestet kong Olav Folkenborg. Han la ned blomster ved bautaen og holdt en fin tale for sin fjerne slektning.

- Erling Mustorp
- Johan Volden
- Jørgen Dahl

Stevnet paa Mysen

blev en stor Festlighed. Hertil bidrog ikke mindst det deilige Veir. Mysen Ungdomslag havde nedlagt et storartet Arbejde i Forberedelser til Festlighederne, hvorfor Laget fortjener al Ære.

Anton H. M y s e n fortjener specielt at nævnes for sin Generøsitet og saa denne gang. Sin Interesse for Mysen viste han ikke blot ved sin aktive Deltagelse i Festen men ogsaa pekuniært.

Som forudsjagt i forrige Nr. ankom St. Hansdag en Masse Mennesker. Ved Bautaen blev Mængden anslaaet til ca. 4000. Dette Tal var vel kanske overdrevet, men mange var der.

Stevnet aabnedes St. Hansdag Kl. 10 med Tale af Eidsiva Ungdomslags Formand, Lærer Funderud.

Derpaa holdt Landbrugsdirektor Ødegaard fra Naas et Foredrag om Landbrug og tropisk Arbejde. Skuespiller Eidegard læste Vinjes bekjendte "Fesjaadigt", hvorpaa Dr. Joh. Scharffenberg holdt Foredrag om Arveligheds læren.

Ved $\frac{1}{2}3$ Tiden marscheredes til Folkenborg, hvor

Haakon Haakonsons Bauta

skulde afløses. Ved Støtten holdtes Festtalen af Universitetsstipendiat Halvdan Røst. Efter hans Tale talte Sløret, der dækkede for Inscriptionen paa Bautaen.

Notis fra Øvre Smaalenenes Avis 28.06.1905.